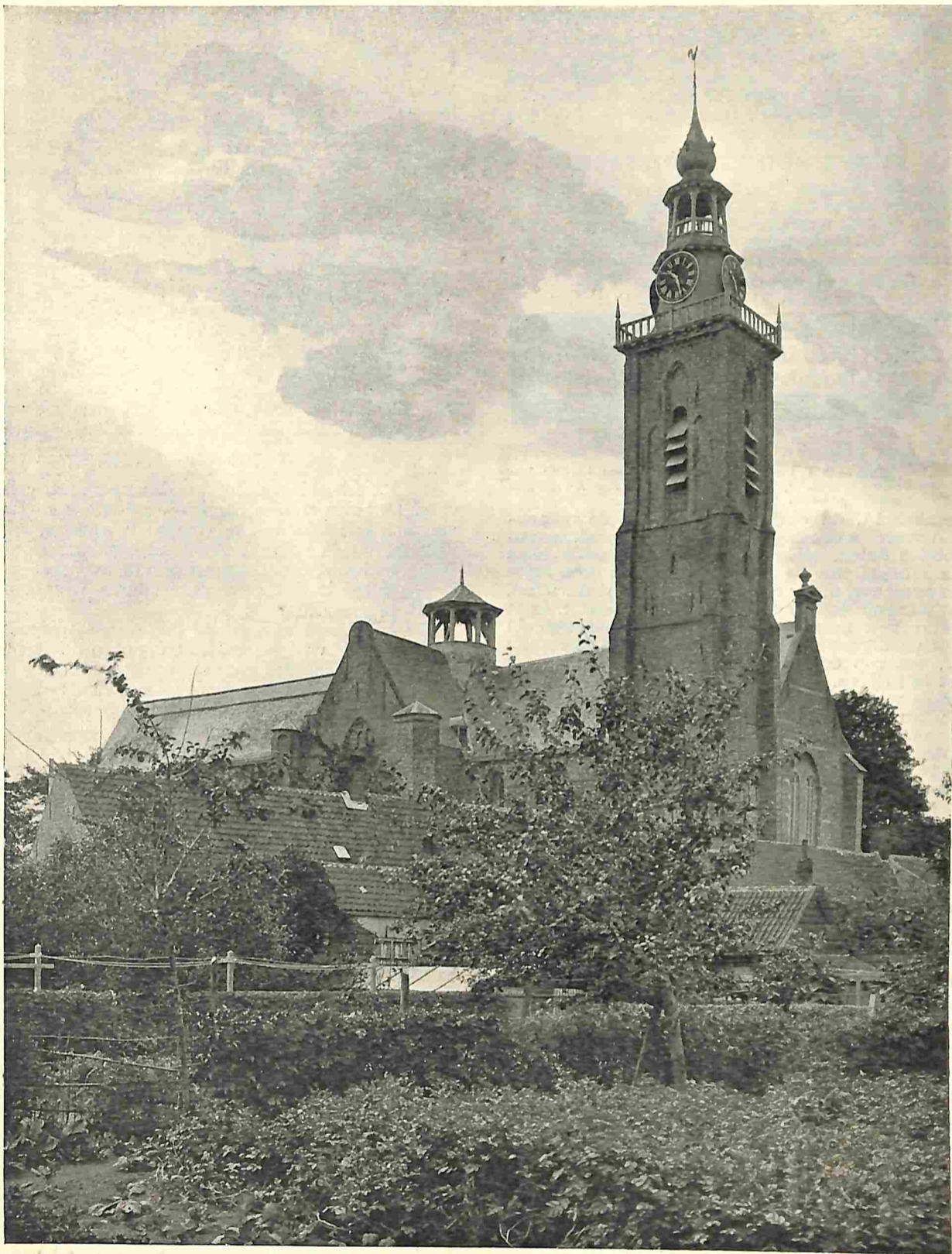

BUITEN

13^E JAARGANG N^O. 14

ZATERDAG 5 APRIL 1919.

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT OP DE NED. HERV. KERK DE „SINT BAVO” TE AARDENBURG.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN APRIL, DOOR A. A. N. . . .	BLZ. 158
BROEDERSCHAP (13), DOOR JOHN GALSWORTHY . . .	158
AARDENBURG, DOOR P., GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 157, 160—163
HUMOR IN DE VOLKSTAAL, DOOR F. W. DRIJVER . . .	BLZ. 162
BARON ZIEP, DOOR MAX VAN WESEL . . .	162
KLEINE TRAGEDIETJES, DOOR M. LANGERHUIZEN . . .	164
WEERSTANDSKRACHT VAN PLANTENZADEN, DOOR H. . .	164
DE AUSTRALISCHE TELEGALLA, DOOR F. E. BLAAUW, GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 164—165
ELZAS! ELZAS!, NAAR HET FRANSCH VAN ALPH. DAUDET . . .	BLZ. 165
ELZAS, DE TUIN VAN FRANKRIJK, DOOR K. L. SCHAMP, GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 166—167
DE PELSJAGERS, DOOR HULBERT FOOTNER (30) . . .	BLZ. 167
HET SLOT SCHÖNBRUNN BIJ WEENEN, ILLUSTRATIE . . .	168
DE LAURIER, DOOR F. W. DRIJVER . . .	168

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Aan onse abonné's.

Een boek dat vóór den oorlog voor een daalder kon worden verkocht, kan tegenwoordig niet voor het dubbele worden gemaakt. (Westminster Gazette).

Toen in November 1.1. de oorlog eindigde en de wapenstilstand gesloten werd, meenden wij dat de aanmaakkosten van ons blad zouden dalen. Helaas, het tegenovergestelde is het geval. Zooals algemeen bekend is, stegen in de laatste weken de loonen opnieuw, maar ook de prijzen der materialen. Het papier b.v. waarop het blad thans gedrukt wordt, kost per jaargang belangrijk meer dan wij aan abonnementsgeld ontvangen. En toch is dit papier slechts „Ersatz”. Het eigenlijke kunst-drukpapier, waarop de illustraties zoo mooi uitkomen, is tot heden niet te krijgen. Wij kunnen echter aankondigen dat dit over eenige weken weer in ons bezit kan zijn, maar, de helft duurder dan dit „Ersatz”, dat reeds 5 maal zoo duur is als het kunst-drukpapier dat wij vóór den oorlog gebruikten!

Wij moeten daarom onzen abonné's vragen ons blad door deze crisis heen te helpen en het goed te keuren, dat wij een crisis-toeslag van 25 pCt. op den abonnementsprijs leggen. Dat is slechts 5 cent per week. Wij zijn daarmee volstrekt niet geheel geholpen, maar hebben ons dan nog heel wat kosten te getroosten om dit mooie blad in het leven te houden, tot de tijden weer eenigszins normaal worden, wat naar wij hopen voor het einde van dit jaar wel het geval zal zijn.

De uitgevers,
SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL.

DE STERRENHEMEL IN APRIL.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrebeelden voor 10.5 uur sterretijd, d.i. omstreeks 9 uur middelbaren tijd of 10 uur zomertijd. Men zie het Aprilkaartje van de N. R. Ct. dat voor 10 uur sterretijd geldt.

Zenith: Groote Beer;
Noorden: Andromeda, kleine Beer, Cassopeia, Cepheus, Hagedis, Zwaan;
Noordoosten: Draak, Lier;
Oosten: Boötes, Hercules, Jachthonden, Kroon, Slang, Weegschaal;
Zuidoosten: Hoofdhaar van Berenice, Maagd;
Zuiden: Schip Argo, Beker, groote en kleine Leeuw, Lucht-pomp, Raaf, Sextant, Waterslang;
Zuidwesten: Groote en kleine Hond;
Westen: Eenhoorn, Lynx, Orion, Stier, Tweelingen, Wagenman;
Noordwesten: Driehoek, Giraffe, Perseus.

De Melkweg is in den vooravond nauwelijks zichtbaar. Hij loopt te 9 uur (10 uur zomertijd) van het Zuidwesten naar het Noord-oosten en bereikt in het sterrebeeld Perseus een hoogte van slechts dertig graden. Des te prachtiger vertoont hij zich echter in den nanacht, als het sterrebeeld Zwaan dicht bij het Zenith

staat, de Arend hoog gerezen is en de Schutter in het Zuiden te zien is. De beste tijd om den Melkweg te zien is omstreeks 19 uur sterretijd en dat uur komt in het voorjaar met de vroege ochtenduren overeen. Ik verwijs naar de uiteenzetting in Buiten IX No. 14.

Algol minima zijn in April nog maar zelden waarneembaar: in den vooravond staat het sterrebeeld Perseus vrij laag in het Noordwesten, in den nanacht zeer laag in het Noordoosten. Het minimum van 17 April, dat op 9 uur valt (10 uur zomertijd), is echter nog vrij goed waar te nemen.

De ster γ Cygni, welker helderheid ik 23 Maart op 10^m8 schatte en die nu snel toeneemt, kan in den loop dezer maand in een binocle zichtbaar worden. Nova Aquilae en R Coronae zijn den laatsten tijd vrij wel constant van helderheid gebleven, resp. 6^m en 6^m5. Mogelijkerwijs is de Nieuwe Ster nog met het bloote oog zichtbaar.

Het Zodiakaallicht kan waarschijnlijk in de eerste dagen van April nog wel aan den avondhemel gezien worden, maar al heel spoedig gaat de maansikkel hinderen.

Ook zal men misschien in het begin en in het eind der maand den Gegenschein nog kunnen waarnemen, in de buurt van de ster Spica (α van de Maagd).

De tijdsvereffening neemt in April nog af: den 1^{en} is de zon vier minuten bij de klok vóór, den 30^{en} drie minuten achter, zoodat deze heele maand een zonnwijzer nagenoeg den juisten middelbaren tijd aangeeft.

Omstreeks 20 April zijn er na middernacht vallende sterren te verwachten, met een straalpunt in de Lier en die naar dezen radiant Lyriden heeten. Zij hebben naar alle waarschijnlijkheid deel uitgemaakt van een heldere komeet, verschenen in 1861; in de laatste jaren is de vroeger rijke Lyridenzwerm steeds zeer arm geweest.

Mercurius is, als dit nummer uitkomt, al niet meer te zien.

Venus prijkt in vollen luister aan den avondhemel. In April gaat zij meer dan drie uren na de zon onder. De schijngestalte blijft ook deze maand nog voller dan Eerste Kwartier, de middel-lijn neemt toe van 12" tot 14".

Jupiter loopt langzaam Oostwaarts in de Tweelingen. De planeet is deze maand nog maar tot kort na middernacht te zien.

Saturnus komt 23 April eenige graden ten Westen van Regulus tot stilstand, en gaat daarna Oostwaarts loopen. Deze planeet is te zien tot dat de ochtendschemering begint.

DE WEEGSCHAAL

Dit sterrebeeld komt onder den naam $\Sigma\gamma\delta\epsilon$ is den Almagest voor. De beide sterren der derde grootte α en β zijn ten Oosten van Spica gemakkelijk te vinden: ik moet verwijzen naar het kaartje, dat de volgende maal zal geplaatst worden. Het sterrebeeld verdwijnt begin Augustus in de avondschemering, en komt in December in de vroege ochtenduren weer aan den Zuidoost-hemel te voorschijn.

Het herfstnachteveningspunt (het teeken Weegschaal) ligt thans in de Maagd, vrij wel midden tusschen de sterren β en γ . Men zou geneigd zijn, den naam Weegschaal in verband te brengen met het evenwicht tusschen dag en nacht: dan zou het sterrebeeld dateeren uit den tijd — luttele eeuwen vóór Christus — toen teeken en beeld samenvielen.

Veel bijzonderheden biedt de Weegschaal den waarnemer niet. De ster der derde grootte α is een wijde dubbelster: reeds in een binocle kan men op 3'.8 afstand van de hoofdster een begeleidster van de vijfde grootte zien staan.

De ster δ is gewoonlijk van de grootte 5.1; zij daalt op gezette tijden, eens in de 2 d. 7 u. 51 m. 19 s., tot de grootte 6.0. Het is een veranderlijke ster van de soort van Algol en λ Tauri.

A. A. N.

BROEDERSCHAP

13) DOOR JOHN GALSWORTHY.

Uit het Engelsch vertaald door Leny Grondel—Chotzen.

DE omnibus maakte onverwachts een zwaai. Het volgend oogenblik zat Hilary half op den schoot van een dame naast hem en wel op den schoot van mevrouw Tallents Smallpeace, die hem met een hartelijk glimlachje begroette en een weinig voor hem opschoof.

„Uw schoonzuster was zoo net bij me, mijnheer Dallison. Wat is zij toch een bijzonder sympathieke vrouw! Voor alles heeft zij belangstelling. Ik trachtte haar nog mee te troonen naar de vergadering, waar ik nu heen moet.”

Zijn hoed afnemend, fronsde Hilary zijn wenkbrauwen. Voor het eerst in zijn leven liet zijn beleefdheid hem in den steek.

„O ja... Neemt u me niet kwalijk,” en weg was hij.

Mevrouw Tallents Smallpeace keek hem na en nam toen de passagiers van de bus eens goed op. Zijn gedrag leek veel op dat van een man, die even op een bus springt om zich met een zekere dame naar een rendez vous te begeven en haar nu naast zijn tante ontwaart... Maar in de bus zat niemand op wie deze verdenking maar eenigermate toepasselijk zou kunnen zijn. „Hilary Dallison was toch wel een aantrekkelijk type,” overdacht mevrouw Tallents Smallpeace. Plotseling trok het schil-dersmodel, dat weer langs de straat slenterde, haar aandacht.

„O,” dacht ze, „was het dat? Hoe verbazend interessant!”

Foto C. Steenberg.

DE „VOORKERK" TE AARDENBURG.

BIJNA DUIZEND JAAR GELEDEN WERD MET DEN BOUW VAN DEZE EEN AANVANG GEMAAKT.

AARDENBURG.

ZOO mijne herinnering mij niet bedriegt, dan heeft Louis Couperus eenige jaren geleden in „het Vaderland," in eene zijner litteraire feuilletons, de steden verdeeld in mannelijke en vrouwelijke. Rotterdam en Londen waren natuurlijk van het mannelijk geslacht, Parijs en den Haag behoorden tot het teeder gedeelte der steden. En als ik nu ons stadje Aardenburg in eene dezer twee rubrieken rangschikken moest, dan zou het zijn in de rubriek der vrouwelijke. Aardenburg met zijn zeer aristocratisch verleden, met zijn aloude stamboom, nu afgedaald tot een nietig maar net landbouwstadje, maakt den indruk van eene oude adellijke dame, met zeer veel kwartieren, wier financiën echter niet toelieten, den staat, die haar toekwam, te blijven voeren en die nu opgenomen is in het stille „Jungfernstift," waar de eene dag op den anderen gelijkt als twee druppels water, waar men alleen zoo zalig droomen kan van de grootsche jeugd.

Wie Aardenburg nu bereikt langs den breeden straatweg, waarop nog steeds de Napoleonskeien opbollen, zou niet zeggen, dat het eenmaal een zeer belangrijke koopstad was met een ruime haven. Wie Aardenburg binnegaat, ontdekt, ja, sporen van een oud vesting, zooals de Republiek er zooveel heeft gehad, maar geen gedachte komt er in zijn hoofd op, dat hij een der aanzienlijkste van de Vlaamsche steden der Middeleeuwen betreedt. Alleen een bezoek aan het stadhuis zal hem dit alles kunnen leeren; daar liggen de perkamenten en boeken, die getuigen van Aardenburgs oude glorie, van zijn omvang, van zijn handel, van zijn beteekenis. En een blik van het raadhuis op de oude Sint Bavokerk, die zich in al haar lengte achter eene geheele zijde van de markt uitstrekt, zal hem zeggen, dat dit godshuis eens gesticht moet zijn voor eene gemeente, die veel grooter was dan het nu zoo nietige, rustige plaatsje.

Men zegt, dat de oorsprong van Aardenburg reeds in de vijfde eeuw te zoeken is, dat toen reeds hier een burcht te vinden was, de Rodanburch geheeten, die door den Frankischen koning Childeric zou verwoest zijn, maar spoedig herbouwd, en dat om dat kasteel de stad Aardenburg, vroeger dan ook Rodanborch geheeten, zou ontstaan zijn. De bekende Sint Amandus zou er een klooster gesticht hebben, de nog meer bekende Sint Eligius de eerste kerk, evenals in het naburige Oostburg, terwijl Sint Ursmarus, bisschop van Soissons, omstreeks 700 er reeds een tweede klooster zou gegrondvest hebben. Meer vasten bodem onder de voeten krijgen wij in 702; dan geeft n. l. Engelwara, dochter van Affon, aan 't klooster Sint Pieter op den berg Blandin, een deel van 't dorp Hollain in den pagus van Doornik, Merkoe in den pagus van Gent en twaalf moerassen in den pagus

Rodanensis of van Rodenburch. In 879 wordt Rodanburch met veel andere Vlaamsche steden, waaronder Kortrijk en Antwerpen, door de Noormannen „gedestruerd en geraseerd." De kerk, gesticht door Sint Eligius, toegewijd aan de H. Maagd en gewoonlijk de Mariakerk geheeten, werd echter spoedig herbouwd en de plaats groeide zoo snel in zielenantal, dat reeds in 959 een tweede kerk gesticht werd, „ter eere en weerdicheit van mijnheere Sint-Baefs," de nu nog bestaande Sint-Bavo, die ongetwijfeld echter niet ineens afgebouwd is, maar successievelijk vergroot tot wat zij nu is. In 957 krijgt Rodanborch teed een weekmarkt, voortdurend neemt de plaats in grootte toe, totdat zij omstreeks 1200 ineens optreedt als een der belangrijkste handelssteden der Nederlanden. Het oudste charter, ten gemeentehuize aanwezig, dateert van 1201. Graaf Boudewijn IX van Vlaanderen en Henegouwen geeft daarbij aan Ardenborg het voorrecht, dat zij, die zich daar vestigen, het burgerrecht zullen genieten. Beurtelings zien wij nu in de nog aanwezige perkamenten den naam Ardenborg en Rodanborch met variaties van schrijfwijze gebezigd, totdat ten slotte de naam Aardenburg de overhand behoudt en de eenige is.

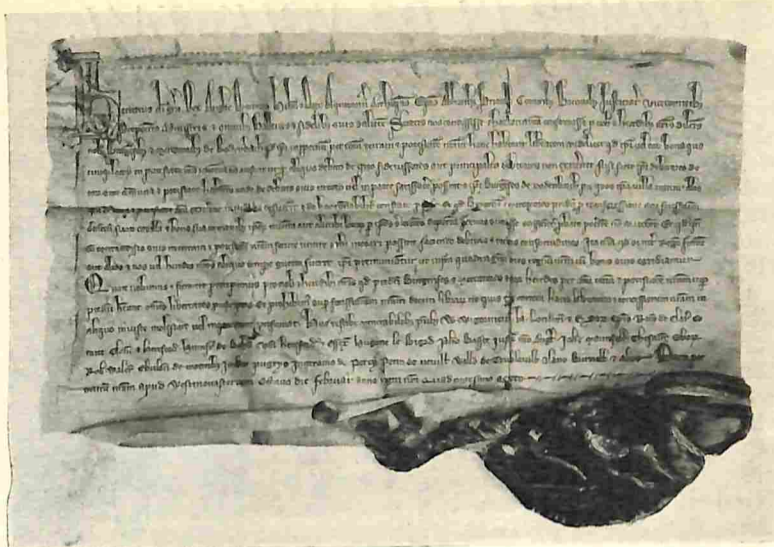
De oorzaak van den grooten Middeleeuwschen bloei van Aardenburg was zijn ligging. Zeeuwsch-Vlaanderen vertoont in de middeleeuwen een gansch ander uiterlijk dan nu. In plaats van de gesloten kustlijn van heden, met alleen een enkel haven en den diepen inham van den Braakman, vertoont toen de Noordkust van Vlaanderen een archipel van eilanden, waartusschen zeearmen en kreeken. Aan een dier armen, de Ghod- of Ghodanvliet, inham van het gat van Coxijde, dat werj ten Westen der stad de Eede of Heede liep, de afwatering van Oost-Vlaanderen op het Zwin. Een zeer gunstige ligging voor eene handelsstad dus, zelfs zoo, dat eenmaal de stapelplaats der Duitsehe en Spaansche kooplieden omstreeks 1280 verplaatst werd van Brugge naar Aardenburg en dat de stad daardoor gewichtige voorrechten van den Graaf van Vlaanderen verkreeg. Bovendien kwam daar nog bij dat de Mariakerk in het bezit was van gangers naar de plaats trok, waaronder koningen als Phillips van Engeland, die dan ook de stad daarna privilegeerden. En dan nog bezat Aardenburg, evenals het naburige Brugge, het Heilige bloed, dat zelfs in de tijden van Aardenburgs diepst denkbeeld te geven van wat Aardenburg in de dertiende en veertiende eeuw was, volsta de vermelding, dat toen zijn haven zes-

honderd schepen kon bevatten, dat de stad binnen hare wallen 75 bunder gronds bevatte, vijf markten, twee pleinen en vier en zeventig straten telde met twee hoofdkerken, benevens een aantal andere publieke gebouwen. De grootste kerk, de Maria-kerk, bezat marmeren pilaren, een kapittel van zestien kanunniken, omdat zij zoo rijk was een dergelijke instelling te kunnen bekostigen. Wie de glorie van het oude Aardenburg wil begrijpen, die leze de oude charters fen stadhuisse; al zijn ze verre van compleet, ze zullen een indruk geven van de gouden eeuw onzer stad.

De oorzaken van den dood van Aardenburg als handelsstad zijn velerlei. De grootste ervan is wel de dichtslibbing der havens, waaraan alle Zeeuwsch-Vlaamsche handelssteden gestorven zijn, de een na de ander. Reeds omstreeks 1250 moest de westelijk van de stad stroomende Eede gekanaliseerd worden voor den handel van Aardenburg, omdat de inham van het Zwin, waaraan Aardenburg lag, meer en meer aanslibde en voor de zeevaart ongeschikt werd. Na 1325 verplaatste de handel zich langzamerhand naar het jongere, maar nu gunstiger gelegen Sluis, dat echter een paar eeuwen daarna om dezelfde redenen een zelfden ondergang tegemoet ging. Voeg daarbij de beroeringen die Vlaanderen gedurende de middeleeuwen teisterden, waarbij Aardenburg herhaaldelijk geplunderd en „gesaccagierd” werd door „geëxperimenteerde mannen te oorlog,” dan is het wel duidelijk dat de stad omstreeks 1500 nog maar een schaduw was van hetgeen ze eens was geweest. Uit een stuk van 1496 blijkt, dat onze plaats toen nog maar 60 huishoudens telde, dus eene bevolking van hoogstens 300 zielen. Vooral de overval door de Gentenaren, in 1452, waarbij ook Oostburg in brand werd gestoken, gaf den genadeslag. Onder de rustige regeering van Karel V leefde Aardenburg weer wat op, voornamelijk door de drukke bedevaarten naar het Mariabeeld, maar het was en bleef een vervallen grootheid. En de daarop volgende tijden, in de ze helft der 16e eeuw, met den strijd tusschen Hervormden en Katholieken in gansch Vlaanderen, met zijn strooptochten der Watergeuzen van Vlissingen uit, die zoo o. a. de Maria- en Sint Bavokerk plunderden, met zijn geweldige waterfloeden, die het omliggende land deden vloeien, maakten Aardenburg tot een armoedig oord, dat alleen nog maar krijgskundige waarde had, toen Prins Maurits in 1604 het aan de Unie terugbracht, waaraan het oorspronkelijk in 1579 met gansch Vlaanderen verbonden was geweest. En toen de Oranjevorst de stad opnieuw tot een vesting maakte, viel een groot gedeelte van het oude Aardenburg buiten de nieuwe wallen en werd opgeruimd, opdat geen vijand zich in de oude bouwvallen zou kunnen nestelen. Zoo verdween ook, wat nog over was van de schitterende Mariakerk, en het grootste deel van het middeleeuwsche Aardenburg is nu vredig bouw- en weiland. De bevolking spreekt alleen nog van „de oude stad” en de gemeente heeft er nog cijnsgronden liggen. Dat zijn, naast de oude perkamenten ten stadhuisse en naast enkele instellingen, maar bovenal naast den Sint-Bavo, de eenige getuigenissen van de oude glorierijke handelsstad der dertiende en veertiende eeuw.

Laten wij dan beginnen met den Sint Bavo te bezien, die reeds van verre zichtbaar is met zijn open spitsen toren, den hoogsten uit het land van Cadzand, ver uitstekend boven het omringend boomte. Deze kerk, de tweede in rang van het oude Aardenburg, is na de opruiming der Mariakerk in orde gemaakt voor den kerkdienst. Aardenburg werd eerst na afloop van het twaalfjarig bestand weer tot vesting gemaakt, en tot 1625 schijnt een gedeelte van de Mariakerk nog gediend te hebben voor de Hervormde godsdienstoefeningen. Daarna werden „middelen geschapt tot het maken van een predikkerk binnen de stad, tot het opmaken van een gedeelte van de oude, vervallene Sint Bavokerk.” Oorspronkelijk zal dat herstel zeer bescheiden geweest zijn, want in 1650 waren al nieuwe reparaties noodig en in 1653 werd de herbouw ernstig ter hand genomen. Met subsidie van de Staten Generaal en met steun van het kapittel van Sint Bavo te Gent, dat hier het recht van tiendheffing had en dus verplicht was bij te dragen in het herstel der kerk, kwam de vernieuwing tot stand. Later werd er nog meer voor den herbouw uitgetrokken, maar tenslotte stond dan de kerk daar, zooals ze er nu nog grootendeels is.

Het gebouw is veel te groot voor de Hervormde gemeente van Aardenburg en is dat ook steeds geweest. Tot het midden der vorige eeuw diende het oudste gedeelte voor preekkerk, daarna is het jongste gedeelte, het minst schoone, voor den eeredienst in gebruik genomen, terwijl het voorste gedeelte tot wandelkerk is gemaakt. Terstond valt in het oog, dat het gebouw geen eenheid van stijl vormt, dat het moet ontstaan zijn in verschillende tijdperken en gegroeid zal wezen met de behoefte der oude stad. Het oudste deel der voorkerk is Romaansch, daarna komt er als het ware een overgang tusschen Romaansch en Gothiek, van rondboog tot spitsboog, terwijl het jongste deel, dat nu als predikkerk dient, late Gothiek is uit de tweede helft der vijftiende eeuw. Vooral de wandelkerk is zeer schoon en verdient opgenomen te worden onder „s Rijks monumenten”; onder de wijkalk onzer gereformeerde voorvaderen zit overal de blauwe hardsteen, de fijne zuiltjes van de zogenaamde „nonnengang” zijn van een teere bekooring. In die voorkerk heerscht een middeleeuwsche stemming; wanneer men daar denkt aan het feit, dat tijdgenooten van Bernard van Clairvaux en van andere groote middeleeuwers daar reeds predikten en God dienden en eerden, wanneer men daar de oude grafstenen leest, als de op blz. 163

EEN DER CHARTERS VAN AARDENBURG.

afgebeelde, van „zuster Godelive, die moeder was van het convent,” n. 1. van het Grauwzusterklooster, vroeger het Begijnhof, dan komt men onder den adem der eeuwen van voorheen. Het is en blijft te bejammeren, dat de voor- of wandelkerk niet afdoende gerestaureerd is en dat de gemeente haar als predikkerk verlaten heeft voor het lichtere, maar veel minder eigen karakter vertoonende laat-gothische stuk der kerk. De Hervorming heeft voor aan de kerk een portaal aangebracht (zie blz. 162) zooals men ze uit het begin der 17e eeuw zoo veel ziet, op zich zelf niet onschoon, maar niet behoorend bij den stijl van het gebouw, waarbij het geplaatst is. Ook de buitenzijde der kerk vertoont bekorende deelen, zoo het oude poortje, toegang tot de wandelkerk van cuds, waarvan een afbeelding op blz. 163 te zien is. Maar het merkwaardige is, hoe een gebouw in verschillende stijlen gedurende een vijftal eeuwen gebouwd, toch tot een eenheid geworden is. Want een eenheid is het, de Sint Bavo van Aardenburg, vooral van buiten. (Slot volgt). P.

ONTVANGEN BOEKEN.

Van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken ontvingen wij een exemplaar van het boekje „Nederland één”, uitgave van de firma Weenenk en Snel te 's Gravenhage, dat met zijn goedgeslaagde foto's van het bezoek van Koningin Wilhelmina aan Zuid-Limburg en Zeeuwsch-Vlaanderen, waarvan bovendien het een en ander in beeld is gebracht, een aardige herinnering vormt aan de annexionistische voornemens van sommige Belgen en de wijze, waarop de bevolking dezer streken daarop heeft gereageerd.

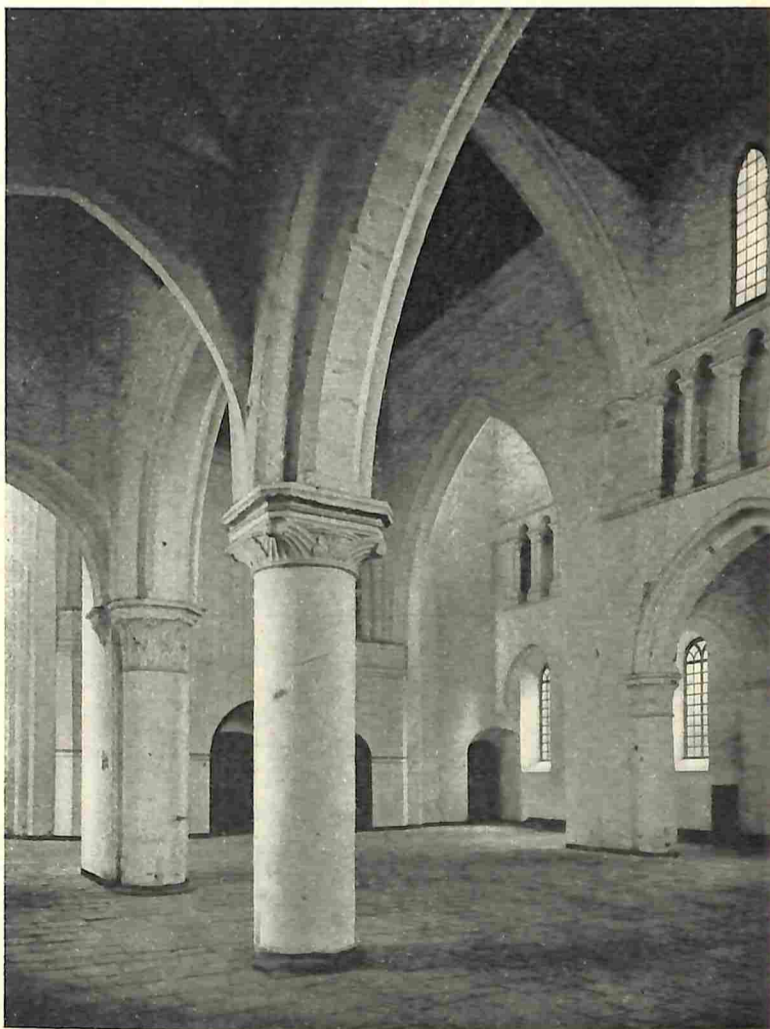

Foto C. Steenberghe.

HOEK VAN DE VOORKERK TE AARDENBURG.

HUMOR IN DE VOLKSTAAL.

Het is een eigenaardig verschijnsel dat de ongeletterde menigte een sterke zucht naar humor aan den dag legt. Men kan deze eigenschap telkens weer in de gesprekken opmerken. Het is alsof men, bij gemis aan kennis, waardoor het vaak moeilijk is te uiten wat men zou willen zeggen, zijn toevlucht neemt tot een of andere aardigheid. Prozaïsche naturen behelpen zich door het te pas brengen van een of ander spreekwoord of — en dit geldt van de minst ontwikkelden — eenvoudig van een stopwoord.

Over den humor in de volkstaal zouden kolommen te vullen zijn. Zij er hier slechts op gewezen hoe men gaarne namen van stad of dorp laat dienst doen om uitdrukking te geven aan een of andere gedachte. De voorbeelden liggen voor 't grijpen. Ieder kent het tot spreekwoord geworden: „Duren is een schoone stad” om aan te duiden dat het bestendige te verkiezen is boven hetgeen van korten duur is. Zoo zegt men van iemand, die gaarne aan anderen zijn gezelschap opdringt, dat hij van *Kleef* komt, terwijl het van een vasthoudend, gierig mensch heet dat hij van *Houthem* is. Een grootspreker weet men niet gemakkelijker en duidelijker aan te duiden dan door te zeggen dat hij van *Grootebroek* komt.

Een aardige bijdrage tot het bovenstaande levert het gesprek tusschen een onderwijzer en een zijner leerlingen bij de aardrijkskundige les. Op de „blinde kaart” wees de eerste een plaats op Zuid-Beveland aan en Piet moest haar naam noemen. Maar het geheugen van den jongen liet hem in den steek, waarop de onderwijzer, als een handig paedagoog, hem tegemoet trachtte te komen door even op diens kruin te tikken; hij zou zich dan aanstonds herinneren dat de plaats *Kruiningen* heette. Intusschen leidde de goede bedoeling van den onderwijzer niet tot het verwachte succès, immers het antwoord klonk kordaat: „*Krabbendijke*”. En toen daarop een, van verbazing getuigend: „Maar, beste jongen!” volgde, riep Piet triumfantelijk uit: „O, neen, nu weet ik het, 't is *Wemeldingen!*” Meester moest een beetje doen alsof hij boos was, dat bracht zijn prestige meê, maar een met moeite onderdrukte glimlach bewees dat hij toch eigenlijk schik in het geval had.

Merkwaardig is het, ten slotte, dat door menigeen op humoristische wijze gesproken wordt over hetgeen de meest ernstige zaak ter wereld is, n.l. den dood en het sterven. Tal van uitdrukkingen zouden er te noemen zijn, welke inderdaad niet zoozeer aan lichtzinnigheid zijn toe te schrijven dan wel beschouwd moeten worden als „euphemismen,” d.w.z. men heeft een zekeren afschrik om den dood bij zijn waren naam te noemen. Naast het deftige „*Ad patres*” zijn, om aan te duiden dat iemand overleden is, zegt het niet geschoolde volk dat zoo iemand „om zeep” is. En dit zijn slechts een paar voorbeelden uit een reeks van uitdrukkingen, welke men kan hooren bezigen. Immers ook hier heeft de volkshumor zich niet onbetuigd gelaten, waar soms van een overledene gezegd wordt dat hij naar *Kuilenburg* is of naar *Aardenburg*.

F. W. DRIJVER.

BARON ZIEP.

IN ons stamcafé, een gezellig, warm intiem ouderwetsch huis, kwamen wij wekelijks bijeen om er een kaartje te leggen. Wij hadden daar vlak aan het raam op onze vaste avonden een gereserveerd tafeltje, en voelden ons dan ook niets minder dan de deftige, besloten clubs van de haute fiance, wier voornaamste bezigheid evenals bij ons immers bestond in het bespreken en bekritisseren der nieuwtjes, intrigetjes en schandaaltjes van bekenden en onbekenden. Wij vormden met ons vieren een afgesloten, ongenaakbaar geheel voor vreemden, die wij zonder uitzondering gedurende onze clubavonden hooghartig ne-

geerden, hetgeen door de aanwezige bezoekers met gelijke munt betaald werd, ofschoon wij weliswaar in de verbeelding verkeerd allen aandacht en belangstelling in beslag te nemen. De bezoekers waren, vooral door de week, mede in verband met de verplichte vervroegde sluiting, niet talrijk. Enkele kantoorbedienden, ter besparing van vuur en licht hun lijfblad doorbladerend, punctueel klokslag tien uur opstaand, na het gebruijden, punctueel klokslag tien uur opstaand, na het gebruijden van een kopje slappe koffie, dat zij, ten einde er langer van te genieten, op verfijnde wijze prepareerden, methodisch het scheutje melk er bij gietend, langzaam omroeren, dan nog een wolkje er bij, een nieuw lepeltje suiker, proeven of het zoo in orde is, er bij, een nieuw lepeltje suiker, proeven of het zoo in orde is, nog een tikje suiker en de Godendrank is gereed. Steeds dezelfde bewegingen, op dezelfde tijden, getrouwe afspiegeling van het sleur-kantoorbestaan, waaraan zij zich zelfs in hun vrijen tijd niet kunnen onttrekken, als het ware onder hypnose verkeerd van een magnetische nawerking.

Het gezelschap was dan ook weinig interessant en zou het vermelden niet waard geweest zijn, indien zich onder hen niet een man van een jaar of veertig bevond, die stil en afgetrokken in een hoek, zonder zich met iemand te bemoeien, geregeld zijn potje bier gebruikte, gevolgd door een tweede, derde en meerdere volgelingen, schier van geen ophouden wetend, zoozeer in eigen gedachten verdiept, dat hij het sluitingsuur meer dan éénmaal vergat en eenigszins hardhandig aan het politie-beduurtje herinnerd moest worden. De man intrigeerde ons allen. Geen der kaartspelers had nog een woord met hem gewisseld, zijn barsch, hermetisch gesloten uiterlijk leek als een onoverkomelijke hinderpaal voor het aanknoopen van een van die steeds op hetzelfde neerkomende koffiehuispraatjes, waar trouwe stamgasten behagen in plegen te scheppen, zelfvoldaan na volbrachte dagtaak in de verbeelding dat de eerste de beste medebezoeker zijn gebeuzel bijzonder interessant zal vinden. Wij hadden ondertusschen reeds de allerdolste conjectures gemaakt over beroep en levenswijze van den vreemdeling; dit laatste leidden wij af uit een typisch belgisch accent waarmede hij zijn traditioneele „lichte” bestelde. De eene hield hem voor een handelsreiziger, een tweede voor een spion, een derde voor een Oweër, terwijl een vierde weer de meening was toegedaan, dat het heel goed een smokkelaarswerver kon zijn. Een belangrijk deel onzer discussies kwam steeds weer op dit doode punt terecht. Wij kibbelden er zelfs in dier mate over, dat hevige twistgesprekken waarbij niet zelden heftige woorden vielen, onze innige jarenlang beproefde harmonie dreigden te verstoren. Ieder wilde het produkt zijner fantasie zien zegevieren, de hegemonie behouden ten koste der andere onderstellingen. Wij zouden echter zonder twijfel nooit de ware oplossing van het onze verbeelding prikkelende raadsel gevonden hebben, ware het toeval niet gunstig geweest waardoor ik den sleutel van het raadsel verkreeg.

Op een avond, dat de clubleden reeds vertrokken waren, was ik nog wat aan de leestafel gaan zitten om de tijdschriften door te bladeren. Vlak over me de onbekende, blijkbaar weer in zijn diepzinnige mijmeringen verdiept. Het café was geheel verlaten, de klok stond reeds op halftwaalf. Een zekere stemmige beklaming overmande ons, zonder dat wij ons er volkomen van bewust waren. De half gedooft en deels reeds uitgedraaide lichten gedreven, wellicht geïnspireerd door de open liggende oorlogsprenten, de gruwelen van het arme geteisterde België weergevend, leidde ik plotseling het gesprek over dit onderwerp in.

„Toch vreeslijk daar in België, wat moeten die arme menschen geleden hebben,” zoo begon ik ietwat nuchter, eigenlijk eerder tot mezelf het woord voerend dan tot mijn somberen toehoorder. Een lakonieke diepe zucht, welsprekender dan een vurig hartstochtelijk betoog, was het eenige antwoord.

„U komt zeker ook uit België, ten minste te oordeelen naar uw accent....” zoo vervolgde ik het gesprek, uit een

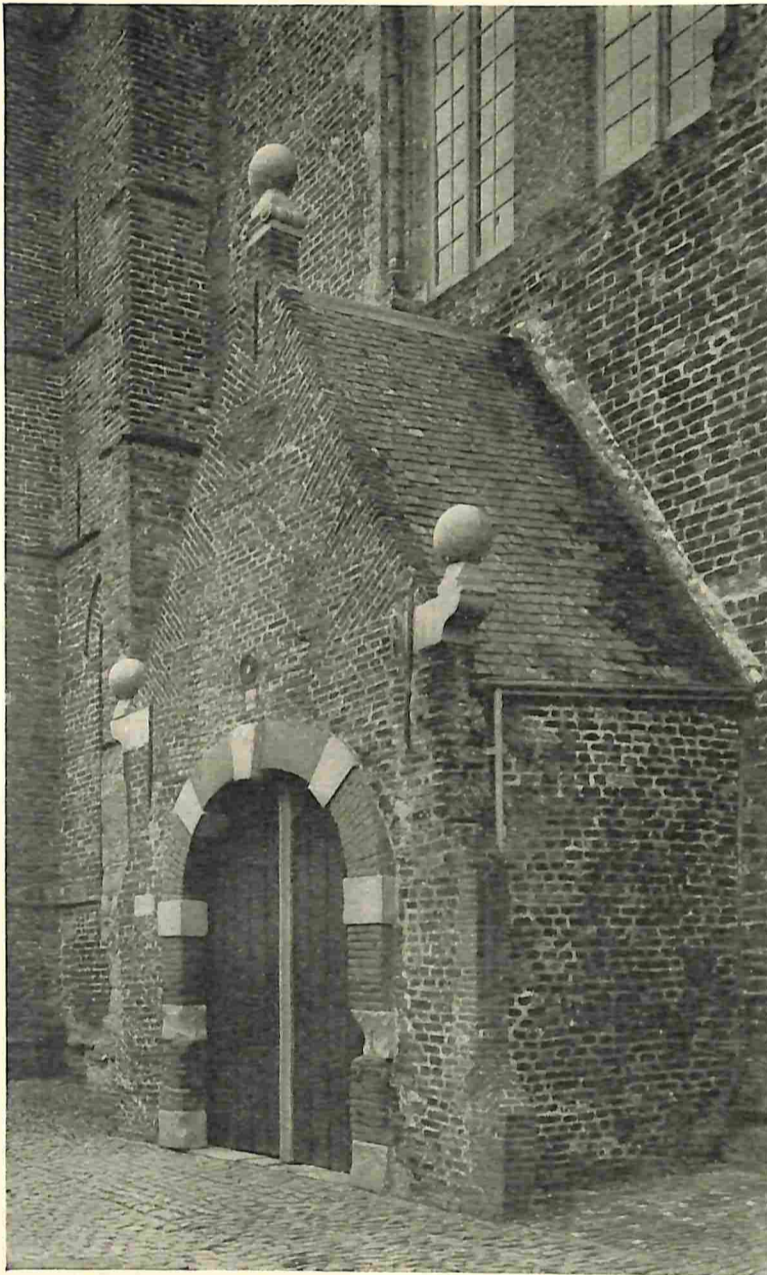

Foto C. Steenbergh.

AARDENBURG. VOORPORTAAL DER SINT BAVO.

soort van vreemde behoefte de pijnlijk drukkende stilte te verbreken. „Juist meneer”, antwoordde de vreemdeling, blijkbaar om niet al te honds te lijken, maar toch angstvallig zijn schaarsche woorden als staatsgeheimen op een goud schaalte wegend voor ze aan de openbaarheid prijs te geven. Een pijnlijke stilte volgde op deze weinig aanmoedigende inleiding en ons onderhoud zou hierbij gebleven zijn, indien niet, ongeveer kwart voor twaalf, de vreemdeling, door een onverklaarbaren drang naar mededeelzaamheid en vertrouwelijkheid, plotseling zijn lijdensgeschiedenis begon te vertellen.

„Ziet u, meneer, ik ben hier een vreemdeling, u hebt het juist gezien. Ik kom uit België. Ik heb hier vriend noch kennis, leef er als een hond. O, ik ben geen arme man, integendeel. Ik heb goed, heel goed zelfs mijn kost daarginder verdiend. Ze noemden me daar bij ons in Brussel „Baron Ziep.” Baron Ziep moet u weten, dat is de belgische, min of meer onvriendelijke benaming van Oweër. Niet, dat ik in zeepsurrogaten het meeste geld verdiend heb. Nee, je pakt zoo van alles aan. Alles is goed als je er maar wat aan verdienen kan. O, we hebben het vroeger niet breed gehad, representaties daar verdien je maar amper je kost mee, en met een huishouding van zes kinderen dan komt er niet veel van sparen voor slechte tijden. Enfin, toen de oorlog uitbrak hebben wij het het eerste jaar zwaar te verantwoorden gehad, totdat ik bij toeval in aanraking kwam met een handelaar in levensmiddelen. Het zaakje was niet zonder gevaar, mijn taak bestond in het verhandelen en vervoeren van artikelen waarvoor de bezetters een vervoerverbod hadden uitgevaardigd. Ik riskeerde zware gevangenisstraf, doch de nood dwingt, en dan de lust den „Duts” eens een poets te bakken, deed mij gretig het aanbod aanvaarden. Het geluk was mij gunstig. Ik wist weldra de geheimste opslagplaatsen te ontdekken, de hamsteraars namen mij in het geheim en in de tweede helft van het derde oorlogsjaar had ik een klein kapitaaltje bijeengegaard om zelf mee te handelen naar eigen goeddunken. In een minimum van tijd wist ik dit te verdubbelen. U zoudt me nu wellicht voor het gelukkigste menschenkind der wereld houden. Maar schijn bedriegt meneer, schijn bedriegt! Mijn gezin had ik verwaarloosd, geheel in mijn zaken opgaand. Terwijl mijn vrouw en ik, vóór onzen rijkdom, al onze vrijen tijd aan de kinderen besteedden, namen mijn zaken mijn geheele denken zoozeer in beslag, dat ik niet merkte welke verwoesting zich in eigen huisgezin bezig was te voltrekken. De weelde deed ons plotseling en geheel onvoorbereid een hooger trap der sociale ladder betreden. Wij voelden ons aan deze stijging verplicht een huisknecht, een bonne, een keukenmeid te huren, terwijl mijn vrouw het wenschelijk vond voor de kinderen een Fransche gouvernante te nemen. Wij baadden in weelde en overvloed. Ik zie het, het verwondert u. Maar in België ging het als hier. Overdadige weelde of afschuwelijke ellende en gebrek.

Alles ging goed tot dat ik allerlei onbetekenende kleinigheden opmerkte waardoor ik de zekerheid kreeg, dat mijn verhouding tot mijn vrouw aan het veranderen was, er een soort van pijnlijke, vlijmscherpe verwijdering tusschen ons ontstond. Zelfs de band welke de kinderen anders zouden vormen, werd hoe langer hoe lossen, stond op het springen. Mijn zaken namen mij steeds nog te veel in beslag om de volle draagwijdte er van te beseffen. Ook mijn vrouw, zij was een tiental jaren jonger dan ik, vertoefde den ganschen dag buitenshuis. Terwijl zij vroeger een waar huissloofje was, zelfs het ruwe werk deed, daar mijn schamele inkomsten ons niet in staat stelden een dienstbode er op na te houden, bracht zij nu haar middagen van de eene deftige tea-room in de andere door.

Plotseling kwam de uitbarsting. Op een avond ontving ik een anoniem schrijven waarin mij gemeld werd, dat mijn vrouw intieme betrekkingen onderhield met een Duitsch officier. Een Duitsch officier, meneer! U kunt dat als neutrale niet zoo voelen, het schrijnend beleedigende dat daar voor mij in stak. Een Duitsch officier! Ik kon het bijna niet gelooven. Want al werd het overgrootste deel van mijn denkvermogen nu in beslag genomen door mijn zaken, toch heb ik nog gevoel, ik hou van ons mooi Belgenland, ik ben steeds een trouw patriot geweest. Ik kon het dan ook van mijn vrouw niet gelooven. Beschouwde het als laaghartigen laster, geboren uit afgunst op mijn snel verworven rijkdom. Ik trachtte het afschuwelijke denkbeeld van den ontrouw mijner vrouw uit het hoofd te zetten, vermeed angstvallig er over te spreken. Doch zoodra mijn zaken mij even los lieten knaagde dit denkbeeld meedoogenloos weer aan mijn vermoede hersenen. Het werd als een obsessie waaraan ik niet meer kon ontkomen. Het ergste wat een mensch kan lijden meneer, dat

Foto C. Steenbergh
OUDE GRAFSTEEN IN DE VOORKERK
TE AARDENBURG.

omgang aan hun kinderen met de mijne verboden! Men beschouwde mij als een gevaarlijk, besmet dier. Slechts de vrees voor de sterke vuist der bezettende macht weerhield de menschen van handtastelijkheden. Mij kon dit weinig schelen, ik voelde mij voor mijn leven geknakt, maar mijn arme, onschuldige kinderen, dat kon ik niet verdragen, dat mocht zoo niet langer duren. Toen besloot ik naar Holland te trekken! Ik had een klein gedeelte van het zoo snel en gemakkelijk verdiend vermogen weten te redden, en kwam er mede over de grenzen teneinde mijn kinderen voor ondergang te behoeden. Geld is niet alles, meneer, de weelde alleen brengt geen geluk, als ik denk aan vroeger toen mijn vrouw en ik hard voor ons kostje moesten werken. Toen waren we gelukkig, terwijl nu... wrakstukken zijn we, meneer, armzalige wrakstukken van een destijds gelukkig echtpaar. Zooals ik onlangs vernam heeft die of-

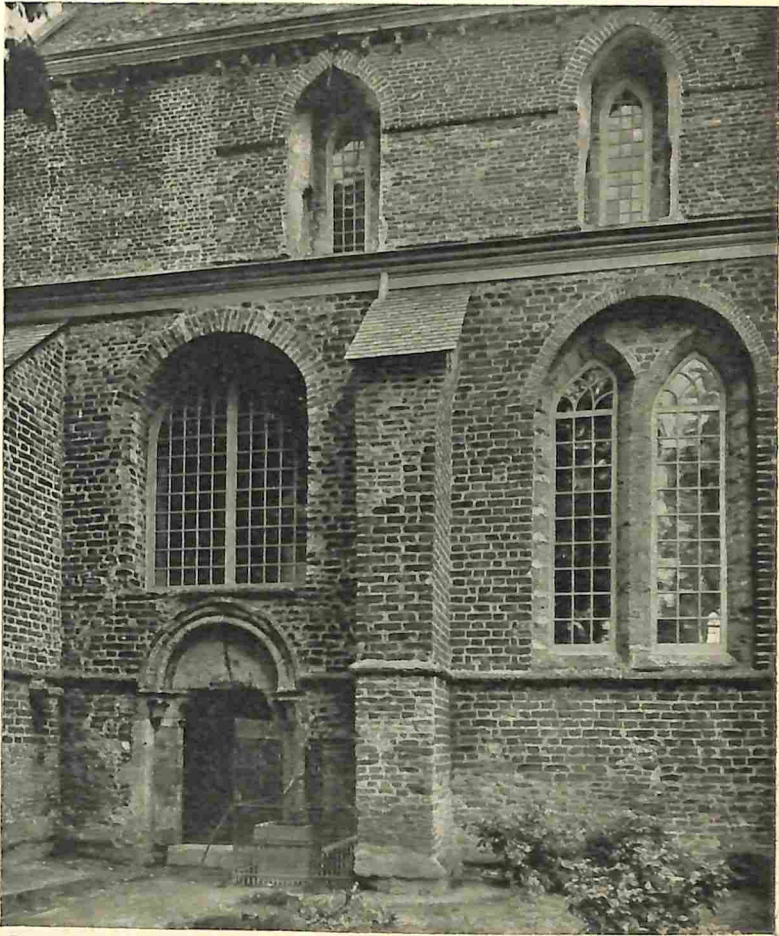

Foto C. Steenbergh.
AAN DEN BUITENKANT VAN DE ST. BAVO TE
AARDENBURG.

ficier mijn vrouw verlaten. Zij leeft nu God weet hoe, kan me ook niet schelen. Zij is dood voor me. . . . dood. . . ." De vreemdeling verzon weer in zijn droef gepeins. Het kwam mij voor, dat hij gedurende zijn geheele monoloog niet de minste notitie van me had genomen, doch zichzelf nauwgezet pijnigde met het hardop uiteenrafelen van zijn doorgestane ellende. De klok stond twaalf uur, de kastelein waarschuwde me door een handgebaar, dat het sluitensuur aangebroken was. Ik kon geen woorden van troost voor den vreemdeling vinden; die zouden, dat voelde ik bij intuïtie, slechts als belachelijke holle frasen klinken. Zwijgend drukte ik hem de hand tot afscheid; een vluchtig gewisselde blik, het duizendste van een seconde, keken wij elkander oog in oog. Toch was dit voldoende om te begrijpen, voor zoover twee menschenkinderen elkaander begrijpen kunnen. Langzaam stond de vreemdeling op, een gebroken schepsel, jong van jaren en oud van harte. Waggelend, als in een eeuwigen droom, verliet hij het lokaal. Kort daarop volgde ik, waarna de kastelein de lichten doofde.

Nooit vertelde ik mijn vrienden dat ik door het toeval van een bijna onbewust gedane ontboezeming achter het masker van den ongenaakbaren vreemde had kunnen kijken. Een dergelijk leed vertelt men niet aan onverschilligen, die er wellicht den spot mede zouden drijven. Ik voelde mij niet gerechtigd hen uit hun fantastische beelden in de harde, wreede werkelijkheid te verplaatsen. Een spion, een handelsreiziger, een smokkelaar, hoe vreemd klonken mij nu deze benamingen, waar slechts een diep rampzalig mensch overbleef. . . .

MAX VAN WESEL.

KLEINE TRAGEDIETJES.

DE PAD.

„Wat ligt daar toch voor zwarts tegen den muur?" zegt mijn man op een avond.

We staan op 't punt de veranda te verlaten en ruimen den boel wat op.

„Toch geen muis of rat?"

We kijken eens goed toe. . . . „Een pad," roepen we gelijktijdig.

„Best beestje, jij," zegt mijn man. Hij is in zijn schik met de ontdekking. De vorige jaren hadden we namelijk heel wat ongedierte in bloem- en moestuin.

Sinds dien avond vinden we onzen tuinbewoner meermalen in of bij de veranda. Eens zelfs, als we om het gure weer binnen gebleven zijn, treffen we hem in de keuken aan. Wat hem lokt, begrijpen we niet. Volgens William Long zou hij vaak op 't geluid van muziek of stemmen afkomen. Maar als wij stil wat zitten lezen, komt hij ook wel. Misschien trekt het lichtschijnsel van de lamp hem wel aan. Hij is in 't geheel niet schuw. Wanneer we hem naderen, blijft hij bedaard zitten. Onze gewone groet voor hem is:

„Zoo jongen, ben jij daar weer?"

Ook in den tuin vlucht hij nooit voor ons.

Op een avond zitten we weer in de veranda. Dan hooren we, in de stilte, opeens een kleine plomp in 't water van een grooten teil, die men vergeten heeft te leegen.

„Wat was dat?"

„D'r valt iets in 't water, een takje misschien," zeg ik, afgetrokken.

Geen van beiden denkt aan den pad. . . .

Den volgenden morgen, bij 't leeggooien van den teil, vinden we hem onderin, in zittende houding — opgezwollen van het water — jammerlijk verdrongen. Hij schijnt er van boven af ingesprongen te zijn, maar heeft tegen den steilen kant niet meer omhoog kunnen komen. We hebben ons dankbaar getoond voor zijn trouwe diensten en hem een eerlijke begrafenis gegeven, in den tuin — onder een rozenstruikje.

* * *

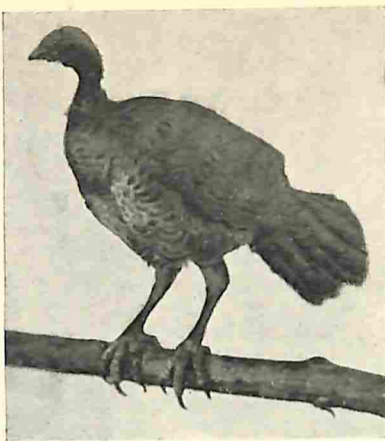
HONDJE.

't Is me, of 't gister gebeurd is, zoo helder staat het me nog voor. Toch is 't al meer dan vijf-en-twintig jaren geleden.

Een drukke straat, met vele wagens. In 't midden een jong, spelend hondje. 't Heeft toch zoo'n schik! 't Is voor een oogenblikje zijn kleine baasje ontlopen en speelt nu, midden op de groote straat! Wat is dat toch voor een lang, zwaaiend ding achter hem? Hij keert zich om en wil er naar happen! Mis! 't Ding gaat achteruit. Weer, hap! Weer mis! „Waf! waf!" Vlagger! En even vlug als hij, wijkt dat wuivende, zwaaiende ding terug! Hap! weg! hap! weg! En als een tol draait hij in de rondte, niet in staat, zijn eigen staartje te bereiken. Daar nadert, langzaam, een zware wagen.

't Hondje merkt niets, is steeds op jacht. . . . 't Gevaarte nadert. . . . is vlak bij. . . . 't Paard is hem langzaam, statig voorbij gestapt.

Dan plotseling. . . . een heftig gejack. . . . het eerste wiel is over het pootje van het kleine spelende ding gegaan. . . . Eén seconde duurt het maar, dat hij, angstig jankend, snuffelt aan het groote, leelijke ding, dat hem daar zoo'n pijn deed. . . . Dan

DE AUSTRALISCHE
TELEGALLA.

gaat, langzaam en zwaar, het tweede wiel dwars over hals en rug van het kleine diertje heen. . . .

De wagen is voorbij. . . .

Het hondje heeft zelfs niet meer gejackt. Stil, als slapend, ligt het dartele diertje, het kopje op de pootjes rustend. Geen spoor van bloed is er te zien.

Menschen gaan onverschillig voorbij.

't Is maar een hondje. . . .

M. LANGERHUIZEN.

Weerstandskracht van Plantenzaden.

Het is algemeen bekend, dat vele plantenzaden zonder nadeel de spijsverteringsorganen van dieren kunnen passeeren en onder bescherming van de dierlijke excrementen lustig ontkiemen. Op deze wijze wordt een groot aantal planten, zooals vlier, lijsterbes, braambes, framboos, aardbei enz., door de dieren verspreid. Men kent zelfs zaden, die eerst dan ontkiemen wanneer zij met het maagsap van bepaalde dieren in aanraking zijn gekomen. Om vast te stellen, hoe ver plantenzaden aan het maagsap van dieren weerstand bieden, heeft men merkwaardige proeven genomen. De onderzoekers vermengden het voer van een aantal paarden met zaad van bepaalde onkruidsoorten. Bij het onderzoek der excrementen vond men een groot aantal onbeschadigde zaden, waarvan een groot percentage kiemkrachtig was. Daarna mengde men zaden, die reeds een paardenmaag gepasseerd waren, onder het voer van ossen. Ook hier leverde het onderzoek der excrementen nog een flink aantal onverteerde en kiemkrachtige zaden op.

Deze zaden werden daarna aan varkens gevoerd en ook thans nog werden in de uitwerpselen, zij het slechts in geringen omvang, levenskrachtige zaden gevonden. Deze zaden hadden dus, ofschoon zij driemaal de maag van verschillende dieren waren gepasseerd, niets van hun klaarblijkelijk buitengewoon taai levenskracht verloren.

H.

De Australische Telegalla.

DE „brush turkey" der Australiërs (*Telegalla lathami*) behoort tot de familie der grootvoet-hoenders en is een merkwaardige vogel in velerlei opzichten.

De haan is ongeveer zoo groot als een groote kip maar veel slanker gebouwd. Hij heeft groote zwarte pooten voorzien van lange gebogen sterke nagels. De staart is waaivormig en de kop en het bovenste gedeelte van den hals zijn naakt en alleen voorzien van enkele zwarte haren.

Aan den hals zijn huidplooiën die in den paartijd zich kunnen uitzetten tot een blaasvormig aanhangsel.

De naakte deelen zijn over het algemeen bloedrood, alléén de huidplooiën zijn helder geel.

De kleur van het geheele gevederte is dofzwart met uitzondering van den buik, die grijsachtig wit is.

De hen gelijkt op den haan maar is kleiner, en de gele huidplooiën zijn minder ontwikkeld.

Het zijn loopvogels die zich met groote snelheid door het struikgewas kunnen bewegen.

Ze vliegen echter ook goed en overnachten vrij hoog in de boomen.

Het merkwaardigste aan deze vogels is zeker de wijze van voortplanting. De hen toch maakt geen nest en gaat ook niet op de eieren zitten om ze uit te broeden. Voor den nestbouw zorgt de haan en voor het uitbroeden zorgt het nest zelf.

Op „Gooilust" loopen een paar dezer vogels vrij in het park rond en de haan, die een ijverige nestbouwer is, heeft al meer dan een nest gemaakt.

Die nestbouw gaat als volgt in zijn werk. De haan zoekt ergens onder het hout een plaats uit waar veel afgevallen blad ligt en begint dan te krabben, het blad achter zich uitwerkende op een hoop. Dat achteruit krabben geschiedt met de grootst mogelijke energie en in enkele weken is een reusachtige bladhoop ontstaan die vele boerenwagens vol materiaal bevat.

Als dit geschied is dan is de broedmachine in hoofdzaak klaar want door gisting van het blad ontstaat nu zoo langzamerhand warmte. Tegen dat die warmte voldoende is om de eieren uit te broeden komt de hen naar den bladhoop, krabt er van boven af een gat in en legt er een voor haar grootte reusachtig wit ei in. Dat ei is niet puntig aan een kant maar bijna evenredig elipsvormig.

Als het ei in het gat ligt dan maakt de hen het gat weer dicht en haar werk is afgedaan behalve dat zij hetzelfde nog een aantal malen zal herhalen, zoodat een aantal eieren in den bladhoop komen.

Voor den haan begint nu echter een drukke tijd, want het is zijn werk om er zoo veel mogelijk voor te zorgen dat de eieren de goede hoeveelheid warmte krijgen. Dit hangt natuurlijk af van het broeden van den hoop en dit weer van de weersgesteldheid. Men ziet den haan nu dagelijks aan den hoop werken. Wordt deze te warm dan verwijderd hij materiaal. In het tegenovergestelde geval voegt hij er materiaal bij en het schijnt wel dat hij met de naakte halsplooiën de temperatuur beproeft.

De jongen komen zeer ontwikkeld uit den dop zoodat zij direct kunnen vliegen en voor zich zelf zorgen en de ouders bekommeren zich niet om de jongen. Deze zouden daar ook geen tijd voor hebben want de jongen komen met vrij groote tusschenpoozen uit en de eieren in den bladhoop vragen voortdurend toezicht.

Bij mij op „Gooilust” is het helaas nooit gelukt jongen te verkrijgen. Of dit aan den haan ligt of aan het klimaat is moeilijk uit te maken. In Engeland, in het park van Woburn Abbey van den hertog van Bedford, zijn echter een aantal kuikens geboren die ook volwassen werden.

Men heeft daar meer dan eens een kuiken in den hoop gevonden dat op het punt was deze te verlaten en men vond dan dat het pas uitgekomen kuiken zeer luchtigjes was ingegraven zoodat het zich boven het diertje bevindende blad het niet drukte. Takjes en bladstelen vormden een soort beschermend dak er boven.

Op de hieronder geplaatste afbeelding ziet men een op „Gooilust” gemaakte broedhoop die zich van den eenen zwaren stam naar den anderen uitstrekt, na het photografeeren echter nóg omvangrijker geworden is.

Ongelukkig gelukte het niet den vogel op het beeld te krijgen daar die voor den photograaf de vlucht nam.

F. E. BLAAUW.

ELZAS! ELZAS!

EENIGE jaren geleden heb ik 'n reis gemaakt door den Elzas, welke tot een van m'n aangenaamste herinneringen behoort. Niet zoo'n flauwe reis per spoor, waarvan je niets mee thuisbrengt dan visioenen van land, doorsneden met rails en telegraafdraden, maar een reis te voet, met den ransel op den rug, 'n stevigen stok, en 'n metgezel, die niet al te druk praat.... Wat 'n mooie manier van reizen, en wat blijft alles, wat je op die manier gezien hebt, je goed bij!

Nu vooral, nu de Elzas is afgesloten, dringen zich de indrukken van vroeger van dat land aan mij op, met dat aangename van het onverwachte bij lange tochten door een bewonderenswaardige streek, waar de bosschen zich verheffen als groote, groene gordijnen voor de stille dorpjes, badende in het zonlicht, waar men, bij de kromming van 'n bergweg, torentjes, werkplaatsen aan beekjes, zagerijen, molens, de heldere kleuren van 'n onbekende kleederdracht plotseling uit de frissche, groene velden ziet opduiken....

Elken morgen waren wij, bij het krieken van den dag, op de been.

„Meheer!.... Meheer!.... 't is vier uur!” schreeuwde de huis knecht van de herberg ons toe. Vlug sprongen we dan uit bed, en, nadat de ransel toegeespt was, gingen we op den tast de kleine, krakende, houten trap af. Beneden dronken wij voor het vertrek 'n glas kirsch, in de groote herberg-keukens, waar het vuur al vroeg wordt aangelegd, met dat eigenaardig geknipper der wijngaardranken, dat je doet denken aan mist en beslaene ruiten. Dan, op marsch!

De eerste oogenblikken ging 't niet gemakkelijk. Op dat uur voel je al de vermoeienis van den vorigen dag opnieuw. Er zit nog slaap in de oogen en in de lucht. Langzamerhand verdwijnt echter de koele dauw, trekt de nevel op. Je loopt, je komt voort.... Als de hitte al te drukkend werd, hielden we halt bij 'n bron of bij 'n beek, om te ontbijten, en we dutten in, in het gras, onder het geluid van stroomend water, om weér wakker te worden gemaakt door den een of anderen bromvlieg, die, gonzende als 'n kogel, je even aanraakte.... Als de hitte wat minder werd, gingen we weér op weg. Weldra begon de zon te dalen, en in gelijke mate scheen de weg korter te worden. We zochten een doel, 'n schuilplaats en afgemat legden we ons te slapen, hetzij op het bed van 'n herberg, hetzij in 'n open schuur, dan wel aan den voet van 'n hooiberg, in de open lucht, te midden van het gepiep van vogels, het gewriemel van insecten, onder de bladeren, lichte sprongetjes, stil gevlieg, al die geluiden van den nacht, die bij groote vermoeienis het begin van 'n droom schijnen....

Hoe heetten al die aardige Elzasser dorpjes, welke wij, op eenigen afstand van elkaar, aantreffen aan den kant van de wegen? Ik herinner me nu geen enkelen naam meer, maar ze gelijken allemaal zóó sterk op elkaar, vooral aan den Boven-Rijn, dat, na er zooveel op verschillende uren van den dag te zijn doorgetrokken, het mij nu voorkomt, alsof ik er maar één gezien heb; de lange straat, de kleine, in lood gevatte ruitjes, omlijst door hop en door rozen, de tralie-deuren, waar de oudjes op leunden, onder het rooken van hun groote pijpen, en de vrouwen zich overheen bogen, om de kinderen van de straat te roepen. Als we 's morgens vroeg voorbij kwamen, dan

sloop dat allemaal nog. We hoorden ternauwernood het kraken van het stroo in de stallen of de snuivende ademhaling van de honden onder de deuren. 'n Paar mijlen verder begon het dorp wakker te worden. Er klonk leven van blinden, die opengegoid werden, van emmers, die ergens tegenaan botsten, van water, dat overliep; log en loom bewogen zich de koeien naar de drinkplaats, onderwijl de vliegen verjagende met hunne lange staarten. Nog verder, was 't steeds hetzelfde dorp, maar met de groote stilte der zomermiddagen, niets dan het gegons der bijen, die tot aan den nok opklommen, bij het bezoeken der zich langs de huisjes slingerende takken, en het sleepend les-opzeggen in de scholen. Vaak, heelemaal aan het eind van de streek, 'n hoekje plat-teland, 'n wit huis van twee verdiepingen, met 'n fonkelnieuw, blinkend plaatje van de verzekering, en het bordje van 'n notaris of de schel van 'n dokter. In 't voorbijgaan hoorde je 'n wals op de piano spelen, 'n verouderd wijsje, dat door de gesloten jalouzieën doordrong tot op den weg. Later, in de schemering, kwamen de beesten thuis, keerde men terug van de spinnerijen. Veel leven, veel beweging. Iedereen aan de deur, troepen blondkopjes op de straat, en de ruiten verlicht door 'n breede straal van de ondergaande zon, zonder dat je wist, waar die vandaan kwam....

* * *

Wat ik mij altijd nog met bijzonder genoegen herinner, dat is het Elzasser dorp op Zondagmorgen, onder kerktijd; de straten eenzaam, de huizen leég, met enkele oudjes, die zich voor de deur in de zon koesteren; de kerk vol, de ruitjes gekleurd met die aardige, matte, rozeroode tint, welke kaarslicht op klaarlichten dag geeft, het zingen, in 't voorbijgaan, bij vlagen gehoord, en een koorknaap, in scharlaken koorhemd, blootshoofd en met het wierookvat in de hand, vlug het pleintje overstekende, om vuur te gaan halen bij den bakker....

Soms ook gingen er heele dagen voorbij, zonder dat wij in 'n dorp kwamen. We zochten het kreupelhout, de beschaduwde wegen, die kleine, dunne boschjes aan den oever van den Rijn, waar zijn mooi, groen water zich verliest in hoekjes moeras, vol gonzende insecten. Hier en daar kregen wij, door het dunne gebladerte, 'n kijkje op de groote rivier, beladen met vlotten, schuuten, vol gras van de eilanden, en die zelf wel geleken op kleine, verstrooide, door den stroom meegevoerde eilandjes. Of 't was het kanaal van den Rhône naar den Rijn, met de dubbele rij populieren er langs, welker groene toppen elkaar ontmoetten in dat vertrouwelijke water, opgesloten, gevangen als 't ware, tusschen twee nauwe oevers. Hier en daar 'n sluiswachters-woning, kinderen, die op bloote voeten over de sluisdeuren liepen, en in het voortschietende schuim groote houtvloten, die, de geheele breedte van het kanaal beslaande, langzaam vooruit kwamen.

Dan, als we genoeg hadden van het dwalen langs bijpaadjes, zochten wij den grooten, rechten, witten straatweg weér op, die, beplant met koele schaduw gevende notenboomen, tot Basel doorloopt, rechts de keten der Vogezen, aan den anderen kant het Schwarzwald.

O! wat heb ik, in de drukkende Juli-hitte, daar aan den kant van dien weg naar Basel vaak lekker liggen rusten, languit in het droge gras van de greppels, met de patrijzen, die elkaar riepen van veld tot veld, en boven onze hoofden den grooten weg met z'n melancholiek geraas. Vloeken van 'n vrachtrijder, rinkelen van belletjes, knarsen en piepen van 'n wagenas, hamerslagen

NESTHOOP VAN DE AUSTRALISCHE TELEGALLA,
1.40 M. HOOG, ± 8 M. BREED, ± 6 M. DIEP.

van 'n steenklopper, de haastige galop van 'n gendarme, welke 'n troep ganzen uit elkaar joeg, marskramers, zwoegende onder hun zware pakken, en de postbode in z'n blauwen, met rood afgezetten kiel, opeens den grooten weg verlatende, om 'n dwarsweg, tusschen twee heggen, in te slaan, aan welks uiteinde men 'n gehucht, 'n boerderij, 'n eenzaam bestaan vermoedde....

* * *

En dan die aardige verrassingen bij het reizen te voet, de kortere wegen, die, op stuk van zaken, langer blijken te zijn, de bedriegelijke paadjes, welke de wielen der karren en de hoeven der paarden maken, en die je midden in 'n stuk bouwland brengen, deuren, waar je geen gehoor krijgt, volle herbergen, en de stortbui, die lekkere stortbui van den zomerdag, heel gauw weer verdamp, in de warme lucht, en die de velden, de wol van de schapen, ja zelfs den mantel van den herder doet rooken.

Ik herinner me nog één verschrikkelijk onweêr, dat ons in het bosch overviel, bij het afdalen van den Ballon d'Alsace. Toen we de herberg daar boven verlieten, waren de wolken onder ons. Enkele dennen staken er, met hun top, bovenuit; maar, naarmate we daalden, kwamen wij in den wind, den regen en den hagel. Weldra waren wij omgeven als door 'n net van bliksemstralen. Vlak bij ons viel een door den bliksem getroffen den om, en terwijl we een smallen *schlittweg* (*) afholden, zagen wij, door 'n sluier van water, een troepje kleine meisjes, die 'n schuilplaats hadden gezocht in een rotskloof. Vol angst tegen elkaar aangedrongen, hielden ze hun boezelaars en kleine, teenen mandjes, vol pas geplukte boschbessen, met beide handen krampachtig vast. De vruchten glinsterden met kleine glimlichtjes, en de kleine, zwarte oogjes, die ons van achter uit de kloof aankaken, leken ook wel vochtige boschbessen. Die groote den, uitgestrekt op de helling, die donderslagen, die kleine, havelooze, bekoorlijke woudloopstertjes, 't had wel iets van 'n sprookje van den kanunnik Schmidt....

Maar wat 'n helder, vlamvend vuur vonden we, toen we te Rouge-Goutte kwamen! Wat 'n prachtig haardvuur, om onze spullen bij te drogen, terwijl de omelet in de pan danste, de ongeëvenaarde omelet van den Elzas, knapperig en goudgeel als 'n koek.

't Was in den morgen, volgende op dat onweêr, dat ik iets aangrijpends zag:

Op den weg van Dannemarie, bij 'n bocht, lag een prachtig korenveld, dat door den regen en den hagel heelemaal was verwoest, zoodat de korenaren, hot en her, geknakt tegen den grond lagen. Het mooie, rijpe koren lag in den modder, en heele troepen kleine vogels streken op dien verloren oogst neêr, sprongen in de holten tusschen het vochtige stroo rond en deden het koren naar alle kanten heenvliegen. In den vollen zonneschijn, onder den helderen hemel, was 't 'n droevig gezicht, die plundering.... Voor zijn verwoest veld staande, keek een groote boer, met 'n door den ouderdom gebogen rug en gekleed naar de mode van den ouden Elzas, zwijsend toe. Ware smart lag op zijn gelaat uitgedrukt, maar tevens iets berustends, iets kalms, ik weet niet wat voor vage hoop, alsof hij bij zichzelf overwoog, dat hem, onder dat gelegerde koren, toch nog altijd zijn grond overbleef, levend, vruchtbaar, trouw, en dat men, zoolang de grond er nog is, niet moet wanhopen.

Naar het Fransch van ALPH. DAUDET.

*) Glij-weg, om met 'n soort slede het hout naar het dal te brengen.

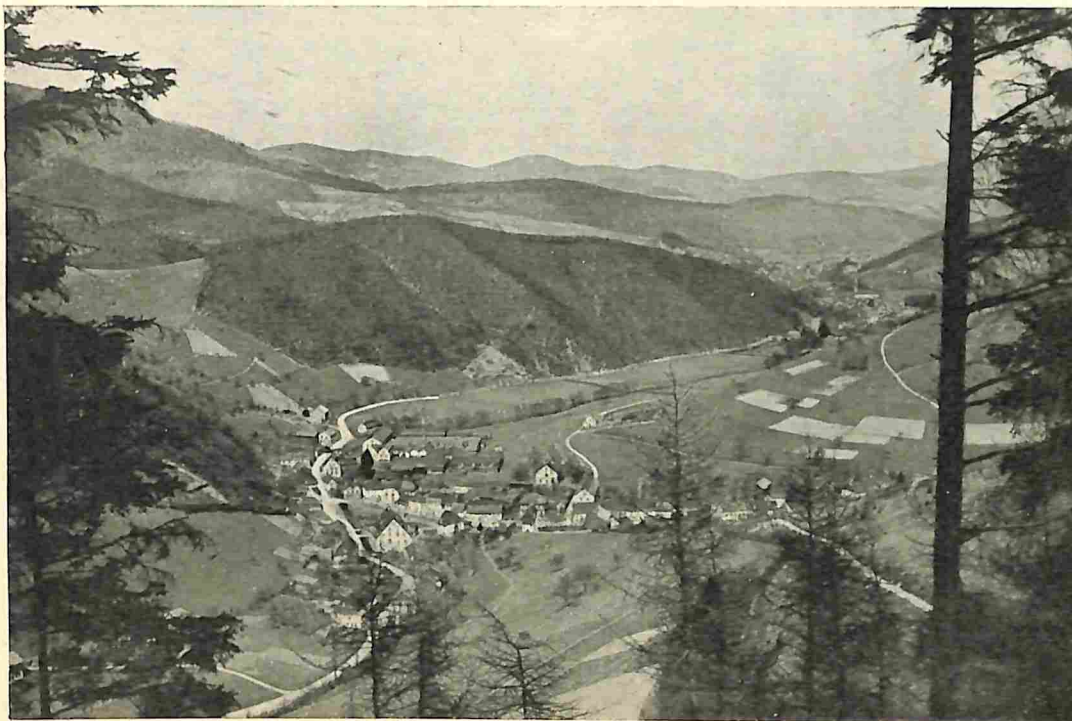

Foto Leipziger Presse-büro.

KARAKTERISTIEK ELZASSER LANDSCHAPSBEELD BIJ ERKIRCH.

ELZAS, DE TUIN VAN FRANKRIJK.

TOEN kardinaal de Richelieu zijn vertrouweling, Père Joseph, bekend om zijn machtigen invloed op de regeeringszaken, op diens sterfbed de heuglijke tijding bracht: „Breisach is ons!” werd die mededeeling wel niet door de feiten bevestigd, maar toch was het oogenblik nabij, waarop Elzas aan de Oostenrijksche monarchie zou worden ontruk en inderdaad werden bij den vrede van Munster in 1648 de rechten en afspraken van Lodewijk XIV op den Elzas erkend en bevestigd en werd deze landstreek bij Frankrijk gevoegd.

Toen nu in den zomer van 1673 koning Lodewijk XIV met zijn gevolg zijn intocht deed in den Elzas, sloeg de hertogin de Montpensier, de „Grande Mademoiselle”, die ook grooten invloed op de regeering uitoefende en zelfs op het punt gestaan had de gemalin des konings te worden, de schrik om het hart, zooals zij schreef: „Wij gingen langs onbegaanbare wegen door donkere wouden met enge paden, steile afgronden en bruisende stroomen. Men kon den hemel niet zien door het dicht en somber gewelf van het reusachtig geboomte.” Geheel anders was de indruk, dien de koning van het landschap ontving, en in verrukking riep hij uit: „Welk een heerlijk land; het is de tuin van Frankrijk!” En dat is het zeker, het schilderachtige bergland, minder aangrijpend wellicht dan de Alpen of de Pyreneeën maar van een eigenaardige bekoorlijkheid met zijn heuvelen en dalen, vruchtbare vlakten en rijke korenvelden, schilderachtige dorpen en beroemde steden. Vooral biedt de weg van Belfort — Saverne tot aan den voet der Vogezes een verrukkelijk schouwspel aan. Grasplateau's en bosschages op een tapijt van dennennaalden wisselen elkander af, uitlopende op onafzienbare heidevelden, waar de herder zijn schaapjes laat weiden. Dan weer murmelt een beek onder neergevallen boomstammen en kronkelt in 't verschiep de Ill, waaraan volgens sommigen de Elzas zijn naam ontleent, als een zilveren lint door de vruchtbare landouwen of besproeit de ontzaglijke steenklompen, gelijkende op onze Hunebedden, evenals deze oopengetast door reuzen of Titans in een voorhistorisch tijdperk. Ginds verrijzen trotsche bouwvallen, waaraan zich allerlei sagen en legenden vastknoopen. Op een kleinen heuvel te Sainte Odile ligt een rand van steenen, de overblijfselen van het klooster Ste Odile, waar eeuwen achtereen de Elzassers hunne gebieden kwamen offeren en waarheen nog elken Zondag een pelgrimstocht wordt ondernomen: „de berg des geloofs en der stilte”, zooals Paul Acker dien heuvel noemt.

Schilderachtig rijzen huisjes omhoog met hun witgekalkte muren, en roode daken, waarvan het getimmerte als een Sint Andrieskruis zich afteekent tegen den blauwen hemel rondom het kerkje, waarop de ooievaar zijn nest heeft gebouwd. Naast de golvende korenvelden bieden in het najaar de rijke wijngaarden een tooneel vol afwisseling, als onder het gezang der Vendangeurs de oogst wordt binnengehaald.

De dorpen verschillen eenigszins van de onze. De huizen zijn als 't ware gegroepeerd, voldoende om het oog te houden op hetgeen er in den omtrek gebeurt. Elke groep heeft haar eigenaardig karakter, haar oude brug, hare gothische kapel, haar heiligenbeeld, haar vervallen put en een aantal steenen of houten voorwerpen, waaraan een geschiedenis verbonden is.

De Elzassers zijn een religieus volk en hebben hunne traditiën trouw bewaard, ook in hun klederdracht, die tot de meest fantastische van Europa gerekend mag worden. De mannen zien er vrij eenvoudig uit in hun zwarte broek, dito buis en roode vest met dubbele rij knopen, waaronder het witte hemd tevoorschijn komt, terwijl het hoofd gedekt is door een vilten muts. Het costume der vrouwen is even prachtig als kleurenrijk. Het bestaat uit een om het midden geregen en nauwsluitend overkleed of jupe, geboord met een lang fluweelen lint met veelkleurige bloemen, rood voor de katholieken, groen voor de protestanten; een fluweelen of zijden laag uitgesneden corset met een rijkdom van bloemen; een plastron of borstbedekking met gouden en zilveren loovertjes en glazen kralen bewerkt, een kraag van echte kant; onder het keurslijf het chemiset. Het borduursel der mouwopslagen in denzelfden toon als de kraag. De onderrok of jupon sluit nauw om het midden en is van anderen gegarneerd met een breed schotsch lint; over het corset een geborduurde halsdoek of fichu met lange franje van weerschijnzijde, over de borst gekruist en aan den hals geplooid; aan den ceintuur een zijden boezel in de kleur van den halsdoek en bevestigd aan een zijden lint, dat om de taille geslagen is en in lange slippen of brides van voren afhangt; witte gebreide kousen en schoenen met fluweelen kwastjes, het hoofd gedekt door een coiffe of kap van fluweel met gouden en zilveren loovertjes geborduurd en daarboven de groote zwart zijden strik, „le noeud alsacien”, waarvan de aanleg een bizondere, vaardigheid vereischt.

De Elzasser keuken was de eeuwen door beroemd, getuige o.a. een diner der kanunniken in de 17e eeuw, dat uit 9 gerechten bestond en een gastmaal in 1449, den aartsbisschop van Straatsburg aangeboden, dat niet minder dan 15 schotels telde behalve het dessert.

Thans nog is de Elzasser zuurkool, in de 16e eeuw „uitgevonden” door zekeren Calumelle, de beste, die er te krijgen is en laten we niet vergeten de ganzenlever (le foie gras), waaraan in de 18e eeuw door den kok van maarschalk de Contades de troffels werden toegevoegd en die thans als „paté de foie gras” de „reputatie” van Straatsburg over de geheele wereld verspreidt.

Eindigen wij onze beschouwing van den schoonen Elzas en zijn fantastische bewoners met de gloedrijke woorden van Erckmann-Chatrian:

Est-ce la France ou l'Allemagne?
C'est un pays de plaine et de montagne.

.....
La terre, où vit la forte race,
Qui regarde toujours, les yeux en face,.....

C'est la vieille et loyale Alsace!

K. L. SCHAMP.

Foto Leipziger Presse-büro.

ZILLHART IN DEN BENEDEN-ELZAS.

DE PELSJAGERS.

(30)

EEN VERHAAL UIT ATHABASCA
DOOR HULBERT FOOTNER.

COLINA meende nu den weg voor zich geëffend te zien. Ze vroeg Marya of zij haar over een uur wilde opwachten op het spoor naar Enterprise buiten het kamp. Het was nu drie uur.

Met haar oogen op den opaal knikte Marya toestemmend. Ze gaf Colina te verstaan, dat zij haar zou opwachten op een punt waar het spoor door een beek leidt en naar een kleine prairie stijgt, omringd door boschjes.

Colina verliet Marya en begaf zich naar de politie-tenten. Toen zij den heuvel besteeg, had zij de voldoening te zien, dat het Indianen-meisje haar elandenheid in den steek gelaten had. De zoom van het kreupelbosch was dicht bij; het zou haar dus niet moeilijk vallen onopgemerkt te verdwijnen. Ontmoediging voorwendend, vertelde Colina Sergeant Plaskett, dat zij niets vernomen had en dat ze bereid was naar Fort Enterprise terug te keeren.

„Ik wou dadelijk wel vertrekken,” zei ze. „maar mijn paarden zijn moe.”

Plaskett gevoelde zich verlicht. „Ik zal U versche paarden geven,” zeide hij onmiddellijk. „Laat Uw paarden maar hier, dan kunnen ze rusten. Ik zal ze met de eerstvolgende patrouille opzenden, dan kunt U de mijne mee teruggeven.”

Dit was juist wat Colina gewenscht had. Ze beloofde den politiemans met een bekoorlijk glimlachje.

Plaskett zond een van de manschappen om de paarden en begeleidde Colina terug naar de plek aan den voet van den heuvel, waar zij de Grampierre's en Cora had laten wachten.

Aan Germain deed zij hetzelfde verhaal. De half-bloed, die intusschen met Plaskett gesproken had, was zeer verheugd dat ze terug gingen. Hij begon onmiddellijk op te pakken.

Binnen een half uur vertrokken ze naar huis. Toen zij den heuvel bestegen, wuifde Plaskett galant met zijn pet. Ze verdwenen in het kreupelbosch. Colina dacht: „Wat zal ik doen als ze bang is en niet durft komen?”

Minder dan een mijl van de rivier, waar ze door een beek waadden en een lagen heuvel beklommen, stond Marya echter, als een standbeeld ter zijde van het spoor. Colina wendde groote verwondering voor, steeg af en nam haar ter zijde. Marya begreep, dat de anderen niet in het geheim waren en gesticuleerde levendig om hen te misleiden.

„Ze zegt, dat ze weet waar Nesis verborgen is,” zei Colina tegen Germain. „Ze zegt, dat ze mij er zal brengen.”

„Dan gaan we terug,” zei Germain.

Colina schudde haar hoofd. „Jullie behoeven niet mee te gaan,” zei ze. „Dat zal den sergeant van politie alleen maar boos maken. Jij en Georges moeten maar naar huis gaan. Ik zal wel iemand van de politie meenemen.”

Germain protesteerde, doch heimelijk wenschte hij de orders van den sergeant op te volgen en Colina had niet de minste moeite hem te overreden. Ze scheidden hun bagage onmiddellijk en gingen ieder hun eigen weg. De Grampierre's gingen naar Enterprise en de drie meisjes keerden terug. Colina ademde vrijer. Plaskett meende, dat ze naar huis was met Germain, en Germain meende, dat ze naar Plaskett terug was.

Marya had het pakpaard bestegen. Ze waren nog niet ver, toen ze het teeken gaf links af te slaan.

Colina bleef staan. „Cora,” zei ze, „het is niet waar, dat ik naar de politie terug ga om hulp te halen. Ik ben van plan zelf naar het

dorp te gaan om het meisje te halen. Je hoeft niet mee te gaan. Je kunt Germain inhalen en hem zeggen, dat ik het wel buiten je kan stellen.”

„Ik ga mee,” zei Cora vastbesloten.

Colina zag haar dienaar stralend aan en gaf haar de hand. Ze was bereid het gevaar alleen te trotseeren, doch het was haar een steun de kalme, betrouwbare Cora aan haar zijde te hebben. Bovendien was Cora een bewonderenswaardige kokkin en pakster. Colina hield niet van het gezwog in een kamp.

Marya reed langzaam voor door het ongebaande bosch in zuidwestelijke richting. Colina vermoedde, dat ze een grooten omweg om het Indianendorp maakten. De tocht was niet moeilijk, want er groeiden slechts lage populieren en berken. De woudreuzen waren vele jaren geleden door het vuur verteerd.

Zij hadden, naar Colina giste, ongeveer vijf mijlen afgelegd, toen zij voor zich den horizon door de boomstammen zagen en Marya het teeken gaf om af te stijgen. Ze leidden de paarden naar de laatste boomen en bonden ze daaraan vast.

Ze overzagen een met gras begroeide vlakte, eenigszins gelijkend op die, waarop het Kakisa-dorp stond. Aan den anderen kant van de grasvlakte stroomde de bruine rivier. Een twintigtal Indianenpaardjes graasden op de vlakte.

Marya beduidde Colina, dat het spoor naar het Kakisa-meer over de vlakte en langs de rivier leidde. Zij gaf haar bovendien te kennen, dat eenige mannen uit het dorp dien dag den terugtocht zouden maken en dat zij moest wachten tot zij voorbij waren. Ten slotte wees ze met begeerige blikken naar den ring met den opaal.

Colina gaf hem haar. Het Indianenmeisje schoof hem op haar vinger en nam het effect op met een ongelooflijke verrukking. Cora zag afkeurend toe. Zonder de anderen een enkelen blik te gunnen, stond Marya plotseling op en verdween ze geluidloos in het bosch. Zij hield den ringvinger met de andere hand omkneld, alsof zij vreesde vinger en al te verliezen. Dat was het laatste, dat ze van Marya zagen.

Voor zonsondergang zagen ze inderdaad een groepje van vier man op de vlakte verschijnen. Zij staken het veld over, stegen af, lieten hun paarden loopen en verborgen de zadels onder de wilgen. Ze gingen te voet verder. Colina wachtte tot ze zeker was, dat er niet meer zouden komen; toen stegen zij en Cora op en volgden het spoor.

HOOFDSTUK XXII.

NESIS GEVONDEN.

De namiddag liep ten einde en Colina, die wist, dat ze bijna zestig mijlen had afgelegd, begon scherp uit te kijken. Ze hadden geen avonturen onderweg gehad, behalve dan, dat ze onder den blooten hemel hadden moeten slapen, zonder mannelijke beschermers in de nabijheid te hebben, hetgeen op zich zelf reeds een avontuur voor Colina was. Cora beschouwde het, zooals ze alles beschouwde, als iets natuurlijks; Cora was aan den weg opgevoed. In haar ongeduldig verlangen haar bestemming te bereiken, had Colina de rust van de paarden te veel bekort, zoodat de met gras gevoede dieren vermoeid waren.

Toen ze uit het bosch op een van de bekende grasvlakten kwamen welke aan de rivier lagen, zagen ze grazende paarden en wisten ze, dat ze hun doel nabij waren. Een heuvelrug verborg de rivier nog voor hun blikken. Doch toen ze er omheen getrokken waren lagen de tepees voor hen. Zij lagen in een door heuvels omringden, halven cirkel, amphitheatersgewijs, en de rivier liep er dichtbij langs.

Colina was tot de overtuiging gekomen, dat het succes van haar

stoutmoedigheid afding. Zij zette haar paard daarom tot spoed aan en reed in een kranige houding het dorp binnen; zij verscheen te midden van de Indianen, voor ze gewaarschuwd waren. Dit dorp verschilde in geen enkel opzicht van de andere. Sommige der tepees waren op de oude wijze van gelooiden huiden gemaakt. De menschen waren van denzelfden stam en misschien nog minder met de beschaafde wereld in aanraking geweest. Zelfs weinigen van hen waren ooit te Fort Enterprise geweest.

De plotselinge verschijning van Colina's blank gezicht had het effect van een mirakel. Allen lieten hun bezigheden in den steek en staarden met open mond. Anderen liepen de tepees uit en bleven onbewegelijk aan de opening staan. Eenige oogenblikken lang bewoog er zich niets in het dorp. Doch zij kenden Gaviller's dochter van hooren zegen en het bericht deed de ronde, dat zij het was. Er kwam eenige ontspanning. Langzamerhand verzamelden zij zich om haar heen en onvriendelijke blikken vestigden zich op haar.

Snel liet Colina haar oogen rondgaan, doch zij zag niemand, die aan de beschrijving van Nesis beantwoordde. Er was geen meisje bij, dat ook maar de minste aanspraak op schoonheid kon laten gelden. Colina had geen lust hun den tijd te geven haar te laten verdwijnen en riep daarom plotseling met luide stem:

„Nesis!”

Er kwam geen antwoord, doch verscheidene hoofden in de menigte keerden zich onwillekeurig naar een zekere tepee. Colina merkte de beweging op en ging er heen. Cora volgde met het pakpaard. De Indianen sloften er achteraan. Bij de bewuste tepee aangekomen hoorde Colina de doffe geluiden van een worsteling. Ze sprong van het paard af, wierp den voorhang open en zag een gestalte op den grond, neergehouden door eenige oude vrouwen.

„Laat los!” riep Colina, zoo plotseling en zoo gebiedend, dat de oude vrouwen, ofschoon ze de woorden niet verstonden, gehoorzaamden.

Lenig en vlug als een lynx maakte Nesis zich uit hun greep los; ze sprong op en snelde naar buiten. Alles gebeurde in een enkel oogenblik, naar het scheen.

De twee meisjes zagen elkaar aan, Nesis hijgend en bevend. Dezelfde blik van bittere nieuwsgierigheid lag in beider oogen. Beiden erkenden zij elkaars schoonheid met een gevoel van jaloezie. Doch uit de oogen van het roode meisje sprak geen hoop. Ze sloeg haar oogen neer. Colina vond dit de treurigste oogen, die ze ooit gezien had. Ze zag, dat er weinig overeenkomst tusschen haar en haar Kakisa-zusters bestond. Nesis was slank als

een jonge populier en haar wangen vertoonden een olijkleurige bleekheid. Haar lippen waren rood als de bloembladeren van de Jacqueminotroos. Het schoot Colina te binnen, dat Ambrose ze gekust had en ze voelde in zich iets hard worden.

„Ben jij Nesis?” vroeg ze ofschoon ze het wist.

Het meisje knikte zonder op te zien.

„Ken je Ambrose Doane?”

Weer dezelfde stomme hoofdknik.

„Wil je met mij gaan om voor hem te getuigen?”

Nesis keek verward op.

„Ik bedoel,” legde Colina uit, „of je mee wilt gaan en de rechters vertellen, dat hij de Kakisa's niet tot kwaad aangezet heeft.”

Door levendige teekens beduidde Nesis aan Colina, dat Ambrose als gevangene onder de Indianen geweest was.

Het trof Colina als iets vreemds, dat dit meisje teekens gebruikte terwijl zij Engelsch verstond. „Ik weet, dat hij gevangene is geweest,” zei ze. „Wil je meekomen en dat aan de politie vertellen?”

Nesis keerde zich om en vestigde Colina's aandacht met een wanhopig gebaar op de zich verzamelende Indianen, die haar niet zouden laten gaan. Geen geluid kwam over haar lippen.

„Trek je van hen niets aan,” zei Colina vol minachting. „Ben je bereid mee te gaan?”

Nesis lichtte haar oogen naar Colina op, oogen glanzend van verlangen en emotie, en vlug knikte zij weer.

„Waarom spreekt ze niet?” dacht Colina. Hardop zei ze: „Goed, zeg hun dat ik je meeneem. Zeg hun, dat ieder die zich verzet, zich aan levensgevaar blootstelt.” Ze wees naar haar geweer.

Tot Colina's verwondering liet het meisje haar hoofd hangen en hield zij een arm voor haar oogen.

„Wat scheelt er aan?” riep ze. „Ik zal voor je zorgen.” Ze trok den arm weg. „Zeg het hun,” zei ze weer.

Nesis richtte langzaam haar hoofd op. Haar oogen kropen in die van Colina, nederig en onzegbaar treurig. Ze opende haar mond en wees er in.

Colina keek — en gevoelde zich ziek worden. Een kreet van de grootste ontzetting ontsnapte haar en ze deed een pas achteruit. Ze zag waarom Nesis niet sprak. De ontdekking was plotseling en vreeselijk. Voor de eerste en de laatste maal gedurende deze avontuurlijke onderneming begaf haar haar geestkracht. Ze werd lijkkleek en ze drukte de handen tegen de borst. Cora, die het opmerkte, gleed uit den zadel en ging naar haar toe.

De zwakte duurde slechts een oogenblik. Haar wangen herkregen spoedig hun gewone kleur. Zij duwde het halfbloed-meisje op zij en, snel naar de Indianen looppend, zag ze hen aan met vlammevende oogen.

„Lafaards!” riep ze met luide stem. „Ellendige, laffe beesten! Ik weet niet wie van jullie het gedaan heeft. Het komt er niet op aan. Je hebt het allen toegelaten. Jullie zult er voor boeten! Dat beloof ik je!”

Onder de striemen van haar oogen en haar stem deinsden zij achteruit. Colina gaf haar rijzweep aan Nesis. „Ga op dat paard,” beval ze, op het pakpaard wijzend. „Opstijgen!” riep ze tegen Cora. Intusschen maakte ze van haar eigen zadel haastig het geweer los. Vastberaden opende en sloot ze den grendel. Bij dit onheilspellend geluid schoven de Indianen achter elkaar of zochten ze dekking achter de tepees.

Nesis en Cora zaten te paard. Colina hield de Indianen in het oog en zeide: „Ga maar vooruit. Ik volg wel.” Toen wierp ze zich in den zadel. Cora en Nesis reden langzaam het dorp uit. Colina volgde schuin in den zadel zittende om de Indianen niet uit het oog te verliezen. Niemand volgde onmiddellijk, doch Colina merkte op, dat zij, die achter de tepees verdwenen waren, de paarden reeds opvingen. Anderen waren het dorp uitgelopen en verdwenen achter den heuvelrug. Blijkbaar waren ze niet voornemens Nesis zonder verzet weg te laten voeren.

De meisjes kwamen eindelijk buiten het dorp en zetten hun paarden tot een draf aan. Cora reed voor, haar uitdrukkingloos gezicht onveranderd; van tijd tot tijd keek ze om, ten einde zich

te vergewissen of haar meesteres veilig was. Verblind door haar tranen, liet Nesis haar paard zijn eigen gang gaan; Colina kwam achteraan. Haar vastberaden gezicht drukte gereedheid tot den strijd uit.

Toen ze den heuvel omgereden waren, zagen ze, dat zij, die vooruit gegaan waren, verdwenen waren. De paarden, die daar graasden, waren eveneens verdwenen. Het was niet aangenaam aan de mogelijkheid van een hinderlaag in de bosschen te denken.

Andere Indianen kwamen hen achterna om den heuvel. Toen ze de meisjes zagen, hielden ze hun paarden in en reden ze langzaam. Colina wenschte te weten wat ze zouden doen en liet haar paarden stappen. Blijkbaar wilden ze de meisjes op hun gemak besluipen.

(Wordt vervolgd.)

Foto Leipziger Presse-büro.

HET SLOT SCHÖNBRUNN BIJ WEENEN, HET GELIEFKOOSD VERBLIJF VAN WIJLEN KEIZER FRANS JOZEF, DAT INGERICHT WORDT ALS HOOGESCHOOL VOOR TUINARCHITECTUUR.

DE LAURIER.

De bevallige dochter van den Thessalischen riviergod Peneios, de nimf Daphne, werd om het vurigst bemind door den koningszoon Leukippos en de godheid Apollo. Ten einde zooveel mogelijk in haar nabijheid te kunnen verkeerden, vermoede de eerste zich als meisje doch werd weldra, toen Daphné met haar gezellinnen baadden, door toelag van Apollo herkend en aanstonds door de nimfen gedood. Hoewel Apollo zijn kans gunstig waande, nu zijn mededinger uit den weg was geruimd, moest hij tot zijn smart ervaren dat de kuisheid der nimf al zijn plannen verijdelde. Toen hij eens op het punt was zich met geweld van haar meester te maken, smeekte zij Zeus om hulp, die, opgetogen over zooveel eerbaarheid, uitkomst bood door de leden der schoone kuische plotseling te doen verstijven en daarna met een zachte korst te bedekken, terwijl hij haar armen in takken en haar haren in bladeren veranderde. Zoo werd Daphné gemetamorphoseerd in een laurierboom. Ter herinnering aan zijn den laurier het vermogen geestdrift te verwekken voor het schoone en goede. Van de Pythia, het Delphisch orakel, wordt verhaald dat zij, alvorens den drievoet te bestijgen, bladeren van dezen boom at. En nog altijd dient de lauwertak tot sieraad van de edelen van ons geslacht, die hun inspiratie van Boven ontvangen.

F. W. DRIJVER.